

**KLÍČ KE CVIČENÍM
Z UČEBNICE
ČESKÝ JAZYK 3 (33-50)
S VÍLOU HVĚZDIČKOU**

3. VYDÁNÍ

ROZŠÍŘENÉ O DIGITÁLNÍ A KOMUNIKATIVNÍ KOMPETENCI

Upraveno podle RVP ZV 2023

nakladatelství Nová škola – Duha

KLÍČ KE CVIČENÍM – ČESKÝ JAZYK 3 (S VÍLOU HVĚZDIČKOU, UČEBNICE)

1. OPAKOVÁNÍ UČIVA 2. ROČNÍKU (Uč., str. 5–19)

strana 5

1. b) 8 vět.
c) 1. věta – 7 slov, 2. – 4 slova, 3. – 13 slov, 4. – 2 slova, 5. – 8 slov, 6. – 8 slov, 7. – 7 slov, 8. – 8 slov; *nejkratší věta*: Těší se. *nejdelší věta*: Na zádech si nese...
d) Ja|na – 2, dnes – 1, slu|neč|ný – 3, zná – 1, na – 1, u|či|tel|ku – 4, spo|lu|žá|ky – 4
e) **jde**: j – měkká souhláska, d – tvrdá souhláska, e – krátká samohláska
sebou: s – obojetná souhláska, e – krátká samohláska, b – obojetná souhláska, ou – dvojhláska;
poprvé: p – obojetná souhláska, o – krátká samohláska, p – obojetná souhláska, r – tvrdá souhláska, é – dlouhá samohláska.
2. Věty se skládají ze **slov**. Na začátku vět píšeme **velké písmeno**. Na konci věty píšeme **tečku, vykřičník** nebo **otazník**.
3. V | neděli | k | nám | přijde | babička. Co | budeš | dělat | odpoledne ? Uklid' | si | rozházené | hračky | do | skříňky!
4. Jana píše babičce dopis. Přijed' k nám brzy na návštěvu! Co děláte ve škole nejraději?

strana 6

6. b) se – 1, za|číná – 3, po|dí|va|ná – 4, pa|vou|ci – 3, a|kro|ba|ti – 4, špl|ha|jí – 3, o|blo|hou – 3, když – 1, osm – 1.
c) Natáhli.
d) Chytá do pavučin poletující hmyz. Když se hmyz chytí, křížák rychle vyběhne a kořist usmrtí jedem z klepítek. Pak ji obalí pavučinovými vlákny. Poté si ji zavěsí na snovací bradavky a odnese do úkrytu nebo do středu pavučiny, kde ji sní.
7. **Slova** se skládají ze **slabik**. Podle počtu **slabik** rozlišujeme slova jednoslabičná. Pokud se slovo nevejde na řádek, můžeme je rozdělit podle **slabik**. Slabiky se skládají z **hlásek**. **Napsaná hláska je písmeno**.
8. a) pastelky, pravítko, sešity, kniha, penál, aktovka, tužka, pero, čítanka, písanka, kružítko, letadlo.
b) K ostatním slovům nepatří letadlo, neoznačuje školní potřebu.

strana 7

9. a) úkol (2), lano (2), krok (1), ústa (2), stojí (2), pes (1), pryč (1), únava (3), báseň (2), strýc (1), cesta (2), strach (1), garáž (2), jablko (3), mrak (1), smích (1), tvůj (1), obal (2), dům (1), škola (2), papoušek (3), mobil (2).
d) např.: počítač – umožňuje rychle zpracovat velké množství dat pomocí daného programu.
10. b) Pršáčkovi jsou králíci.

strana 8

11. Slabiky se skládají z **hlásek**. Hlasy dělíme na **samohlásky** a **souhlásky**.
12. **a/á** – dárek pro maminku, bratr Lukáš, známý zámek, malá Dana;
e/é – modré nebe, moje sestra, délka ulice, téměř týden;
i/í – nízká židle, bílý králík, štíhlá bříza, pilný Pepík;
o/ó – nová móda, vysoké tóny, pórek v po- lévce, dostali jsme gól.
13. Samohlásky dělíme na **krátké** a **douhé**. Samohlásky krátké jsou: **a, e, i, o, u**. Samohlásky dlouhé jsou: **á, é, í, ó, ú**. Mezi samohlásky patří i dvojhlásky **ou** a **au**.
14. a) Dívali jsme se dolů do údolí. Kdy přijdeš domů? Ve váze byly rudé růže. Adam pomůže Jitce s úkolem. Běž opatrně ze schodů. Měla kabelku z umělé kůže. Růženka dostala důležitý úkol. Chůze z vrcholu dolů trvá půl hodiny. Jakub byl v úterý doma.
b) Rudé růže. Z umělé kůže. Adam. V úterý.

strana 10

3. kachna, datel, ropucha, žirafa, včela, motýl; had, hroch, čáp.

strana 11

1. **b)** dědeček, těžký, některé, děti, někdy, Janě, neslušně, dědečku, vážně, nějakou, dědu, smutně.
2. Háček **musíme** napsat nad **e**.
3. těsto, koně, dělá, do sítě, pondělí, sněží, na bradě, někam, kotě, na plotě, v boudě, stěně, děkuji, koště, sněhulák, hlavně, tělocvik, ve vodě, dvě lodě.
5. **a,b)** Věra, běží, pět, město, měsíc, hříbě, pěst, hrábě, věta, pověst, bělásek, náměstí, pěkný, paměť, k tobě, pěnkava, svět, země.

strana 12

7. **a)** Anička, ticho, nic, divadlo, budík, dílna, tisíc, utíkat, tílko, nikdo, parník, tiskací, skleník, jarní, potichu, díra, rodina, snídaně, hodina.
b) Parník.
c) Např.: auto, kolo.
8. **a)** řetízek, **b)** dědeček, **c)** koně, **d)** kladivo, **e)** lednice
9. **a)** mládě/mládí, kotě, jehně, divoký, tisíc, nit, dělá, hříbě, pětka, větev, měsíc, těsto, Radim, matička, nic, holoubě, poupě, pověsit, změna.
b) kotě – kočka, kocour; jehně – ovce, beran; hříbě – kobyła, kůň; holoubě – holubice, holub.
10. štěkající štěně, hustě sněží, osvětlené město, bělovlasý dědeček, dřevěné hrábě, měsíc květen.
11. pes v **boudě**, králík v **králíkárně**, sýkora na **stromě**, kráva ve **chlévě**, čáp na **komíně**, koroptev v **trávě**.

strana 13

12. **b)** 2. 14 slov. 3. Poslední (3) větší (2) příspěvek (3) dostal (2) Lukáš (2) od (1) babičky (3) za (1) pěkné (2) vysvědčení (4) na (1) konci (2) druhé (2) třídy (2). 4. Od, za, na. 5. Vysvědčení. 6. Větší, příspěvek, pěkné, vysvědčení.
13. **a)** 1. parádnice, tisíce, točí; 2. v kuchyni, stojí, rodinný, honí, nedohoní.
b) 1. Slunečnice. 2. Hodiny.

strana 14

1. Sněhurka a sedm trpaslíků.
2. *Např.: Zrcadlo královně odpovědělo, že nejkrásnější je Sněhurka. Macecha se **rozzlobila, zavolala** myslivce a **přikázala mu**, aby odvedl Sněhurku do lesa a tam ji sprovodil ze světa. Myslivec příkaz **nesplnil** a poslal Sněhurku k chaloupce, kde žijí trpaslíci. Sněhurka **bloudila** lesem, ale nakonec chaloupku **našla**. Zrcadlo však královně stále odpovídalo, že nejkrásnější na světě je Sněhurka. Když **zjistila**, že je stále naživu, **přestrojila se** za stařenu a vydala se Sněhurku hledat. Předstírala, že hledá cestu a Sněhurka jí poradila. Za odměnu dala Sněhurce začarované jablko, které **přinesla** a slibovala, že po něm bude ještě krásnější. Jenže Sněhurka **si kousla, otrávil se** a upadla do hlubokého spánku. Když ji **našli** trpaslíci, nedokázali už nic dělat, **vyrobili** pro ni skleněnou rakev a **uložili** ji do ní. Jednou však do chaloupky **přijel** princ a dívku našel. **Políbil** ji a tím kouzlo prolomil. Sněhurka **se probudila**. Brzy na to jim **vystrojili** svatbu.*

strana 15

1. Souhlásky dělíme na **tvrdé, měkké** a **obojetné**. Souhlásky tvrdé jsou: **h, ch, k, r, d, t, n**. Souhlásky měkké jsou: **ž, š, č, ř, c, j, d, ť, ň**. Souhlásky obojetné jsou: **b, f, l, m, p, s, v, z**.
2. **a)** Pojedeme do **Prahy**, je to hlavní město naší republiky. U **Mělníka** se stékají řeky Labe a Vltava. **Rybník Rožmberk** je nedaleko Třeboně. U hranic se **Slovenskem** leží město Hodonín.
3. **díra** ve **zdi**, užitečné **rady**, hodiny **tikají**, již druhý **týden**, malá **Anička**, u **tety Hany**; **Martinovo tílko**, naše **kuchyně**, nová **kytara**, velká **ryba**, **čtyři** nohy, na šípkovém **keři**

strana 16

4. **a)** Staví zeď: **zedník**; Pokrývá střechu: **pokrývač**; Pracuje ve skladu: **skladník**, Řídí školu: **ředitel**; Řídí školu: **ředitel**; Řídí auto: **řidič**; Odemyká školu: **školník**
5. Lékaři **léčí**. Hrušky **zrají**. Vojáci **pochodují**. Žáci **počítají**. Květiny **vadnou**. Děti **zpívají**. Jahody **se červenají**. Hvězdy **svítí**. Vrabci **poskakují**.

6. **a) ovoce:** jahody (dá se doplnit i s -í: jahodí – označení pro porost planě rostoucích jahod), banány, hrušky, hrozny, švestky, rybíz, citrony;
zelenina: kedlubny, okurky, květáky, cibule, pórky, ředkvičky, papriky.
7. **dy, dý / di, dí** – Mladí lidé často cestují. Navštívili jsme dva hrady. Máte rádi zmrzlinu?. Strýc Jan je ještě velmi mladý.
ny, ný / ni, ní – To je paní Pokorná. Vidíš ty dva pány? Buď už hodný! Princ přijel na koni.
ty, tý / ti, tí – Mám rád nedělní výlety. Mláděta z hnízda už brzy vyletí. Byl v běhu až pátý. Naši fotbalisté byli letos pátí.

strana 17

1. velký hřib, zelená žabka, žitný chléb, šedý holub, ostré drápky, bílý čáp, náš Jakub, ořechová skořápka, zamčený sklep, pěkná chaloupka, zdravé zoubky, hodně ryb;
hřib - pět hřibů čáp – bez čápa sklep - do sklepa
žabka – pět žabek chaloupka – pět chaloupek chléb – bez chleba
zoubky – pět zubů holub – pět holubů Jakub – bez Jakuba
ryb – jedna ryba drápky – jeden drápek skořápka – bez skořápek
2. čerstvý salát (pět salátů), můj souseď, včelí med, ořech je suchý plod, led na rybníku, vchod a východ, přešel přes plot, nedělní oběd, na láhvi je zátka, krásná pohádka, vrbové proutky, pestré kytky

strana 18

3. Jed' doprava. Posviť mi baterkou na cestu. Porad' si s úkolem sám. Vzbud' mě v půl sedmé. Uklid' si nepořádek v pokoji. Vrať mi už tu knížku. Chod' opatrně přes silnici. Zaplat' u pokladny.
4. **a)** zajímavý obraz – pět obrazů, velký mráz – silné mrazy, hustý les – za lesy, zbytečný úraz – zbytečné úrazy, starý pařez – pět pařezů dlouhý provaz – dlouhé provazy, upečené housky – pět housek, hezký výkres – dva výkresy.
5. malá šedá myš, pohádková knížka, koš na prádlo, tu tabuli smaž, ten míč je náš, do školy chodím pěšky, ostrý nůž, na okně je železná mříž, vyhráli jsme soutěž, rychle mi to ukaž.
6. rudá krev (hodně krve), čerstvá mrkev, kožený kufřík, zahradní konev, hbitá užovka, pošlu pozdrav, strýc Josef, hlasitý zpěv, šikovní fotograf, nový oděv, můj domov, lanovka na vrchol, zralé borůvky, vlaštovky na drátě.

strana 19

7. V zimě padá sníh. V buchtě je sladký tvaroh. Na lodním stožáru se třepotá plachta. Umyj si ruce a ostříhej nehty. Na záhon dědeček vysel hrách. Utři z polic prach.
8. **a,b)** bábovka, konev, láhev, loď(ka), pařez, pes, řetěz.
9. **a)** 1. polévka; 2. šiška; 3. kos; 4. květiny; 5. ovce; 6. nůžky; 7. konev; 8. myš; **tajenka:** listonoš.
10. Na řemeni pušku, v oku dobrou mušku, vous má nepoddajný, říká se mu hajný.

2. PRACUJEME NA POČÍTACI (Uč., str. 20–22)

3. NAUKA O SLOVĚ (Uč., str. 23–31)

strana 23

2. **b)** **vřava** – hřmot, směs hlasitých zvuků, zmatek, bláznec, **polyk** – křk, rozruch, **zašifrovanou** – utajenou, nečitelnou, vyjádřenou skrytě, pomocí symbolů
c) Bez úsilí není odměna. K dosažení výsledku je třeba vynaložit úsilí. Kdo chce něčeho dosáhnout, musí pracovat.
d) Např. lavice, tabule, třída, učitel

strana 24

1. **ptáci** – vrabec, labuť, např. sýkorka, vlaštovka, kos, špaček, kachna

2. **potraviny:** chléb, salát, řízky, tvaroh, mrkev, rybíz, ředkev, borůvky, hruška
zelenina: salát, mrkev, ředkev
ovoce: rybíz, borůvky, hruška
3. pes, kočka, kůň, kos, sněhulák, tygr – **zvíře**
 štika, sumec, kapr, kachna, candát – **ryba**
 leden, úterý, září, červen, listopad – **měsíc v roce**
 plavání, bruslení, čtení, běh, lyžování – **sport**

strana 25

1. b) 5 sester, milou, hodnou, vlídnou, laskavou a přívětivou.
 Např.: O Zlatovlásce, Princové jsou na draka.
 c) Jsou to slova souznačná, protože mají stejný nebo podobný význam.
2. málo – trochu, fotbal – kopaná, vozovka – silnice, dým – kouř; běžet – utíkat, panovník – král, špatně – chybně, mnoho - hodně
3. chlapec – **kluk**, odvážný – **statečný**, pěkný - **hezký**, pořád – **stále**, ošklivě – **škaredě**, přítel - **kamarád**.

strana 26

1. b) světlo × tma, jasno × zamračeno, spí × bdí, vytažená × zatažená, vlevo × vpravo, studený × horké.
 c) Příchod usmívající se matky.
2. blízký: **daleký**, špatný: **dobrý**, ráno: **večer**, zima: **teplo**, tichý: **hlučný**, obratný: **nešikovný**.
3. ano × **ne**, černá × **bílá**, mluví × **mlčí**, dole × **nahore**, hluk × **ticho**, teplo × **zima**, čistý × **špinavý**.

strana 27

2. b) usmívá se, je veselý, raduje se
 d) podstatná jména

strana 28

1. b, c) **Les-**onicích, Po-**les-**ný, **les-**ní, **les-**ník, za-**les-**nit, **les-**e, **les-**ní, **les-**íček.
 e) Např. jsou důležitým zdrojem kyslíku, ovocné stromy plodí ovoce.

strana 29

2. a) **hradiště**, **hrad**, **hradbami**, **předhradí**, **hradní**, **ohrady** – -hrad-;
 b) **letiště**, **letecký**, **letadlech**, **letušky** – -let-;
 c) **skoky**, **výskoku**, **doskočit**, **přeskočil**, **doskočiště** – -skok- / -skoč-.
3. a,b)-**led-**: **led-**ní, ná-**led-**í, **led-**ový, **led-**nice; -**vod-**: **vod-**ácký, po-**vod-**eň, **vod-**ník, -**rod-**: ná-**rod** ná-**rod-**-ní, **rod-**ina, **rod-**iště.
4. a) rozvodnil, voda, povodeň, vodníka, vodácký, vodní, vodo, voděnko, rozvodněný; zaplavila, zaplavena.
 b) Když několik dní prší, může se voda v potoce vylít ze břehů a zaplavit domy v okolí.
 c) Potok je vodní tok, který má menší délku, rozlohu povodí a průtok než řeka. Potok může někdy vysychat na rozdíl od řeky, která teče trvale.

strana 30

1. b) hezky × **škaredě**, ven × **dovnitř**, bílo × **černo**, každý × **žádný**.
 c) hezky × **pěkně**, vyšplhali × **vylezli**, vezmeme × **získáme**, odklízet × **odhrabovat**.
2. vodní: **vodník**, voda, vodák; pracovat: **vypracoval**, **práce**, **pracovitý**; zasadit: **sadař**, **sad**, **sadba**.

strana 31

1. b) Ve městě má mnoho možností, jak trávit volný čas. Učí se hrát na klavír, tančí v tanečním kroužku a zpívá v pěveckém sboru. Ve škole je členkou divadelního kroužku, navštěvuje keramickou dílnu a sportovní kroužek. S rodiči občas zajdou do kina, na koncert nebo do divadla.

4. VYJMENOVANÁ SLOVA (Uč., str. 32–79)

strana 32

- b) ticho:** ě – souhl. měkká, i – samohl. krátká, ch – souhl. tvrdá, o – samohl. krátká; **klapot:** k – souhl. tvrdá, l – souhl. obojetná, a – samohl. krátká, p – souhl. obojetná, o – samohl. krátká, t – souhl. tvrdá; **začnou:** z – souhl. obojetná, a – samohl. krátká, č – souhl. měkká, n – souhl. tvrdá, ou – dvojhlaska, **setmění:** s – souhl. obojetná, e – samohl. krátká, t – souhl. tvrdá, m – souhl. obojetná, ň – souhl. měkká, e – samohl. krátká, ň – souhl. měkká, í – samohl. dlouhá.
c) podstatná jména např.: roklíně, řece, mlynář, mlynářkou, děti; slovesa např.: stojí, nežije, neběhají, usadili, probudí.
e) např. S čerty nejsou žerty, Princezna ze mlejna.
- a)** sáček; kořen: pytel / -pytl-; **b)** bydlet; kořen: -byt-; **c)** učitel; kořen: -žák-; **d)** dveře; kořen: -dřev-.

strana 34

- Vše jsou tvary slova být nebo slova příbuzná se slovem být.
- Kdybych mohl, šel bych s tebou. Nikdo už ve třídě nebyl. Chtěl bych, aby už byly Vánoce. Byli bychom rádi, kdybys tady s námi zůstal. Kdyby dnes bylo hezky, šli bychom se odpoledne projít. Půjčil bys mi tužku? Petr by mohl přijít také. Kdybychom si pospíšili, mohli bychom ten vlak ještě stihnout. Byla teta doma, nebo nebyla?
- Učil jsem se bít na bubny. V šatně nikdo nebyl. Svého koně bych nikdy nebil. Zvony byly na poplach. Byli jsme v kině. Babička u nás pár dní pobyla. Ta puška je nabitá. Na policiče přibyly nové hrnečky. Dobil jsem si baterii. Hrad se nikomu nepodařilo dobýt. Marek práci odbyl. Hráli jsme vybíjenou. Ve škole jsem nabyl mnoho vědomostí.

strana 35

- a)** Bydlím ve velkém bytě. Je to příjemné bydlení. O dům se stará bytové družstvo. Praha má mnoho obyvatel. Rádi hrajeme vybíjenou. Na dovolené jsme měli pěkné ubytování. Na věži odbila celá hodina. Sousední byt obývá pan Dvořák. Koupili jsme koberec do obývacího pokoje.
- V neděli jsme byli na výletě. Babička bydlí v malé chaloupce. Tatínek sám vymaloval celý byt. Naše obec má čtyři sta obyvatel. Byl jsi už dnes nakoupit? Bydlíš ve městě, nebo na vesnici? Z našeho bytu je hezký výhled na celé město.

strana 36

- b)** O kocourovi. Holčička. Maminka od tety z Brna. Vilém, od holčičky dostala jméno Hehén. Je velký asi 30 cm, má růžový kožíšek, jen ouška, tlapky a břicho původně svítily bíle.

strana 37

- a)** Strýc Zbyněk žije už patnáct let v Austrálii. Na své dobytčí farmě chová ovce a hovězí dobytek. Pro svoji rodinu postavil uprostřed pastvin krásný dům. Strýc byl původně truhlářem a vyráběl nábytek. Uměl si proto většinu nábytku do domu vyrobit sám. I ve svém novém bydlišti má truhlářskou dílnu. Dobytkářství je však namáhavá a zodpovědná práce, a tak strýci na jiné zájmy nezbyvá mnoho času.
b) Zbyněk. Žije v Austrálii; patnáct let. Chová ovce a hovězí dobytek. Původním povoláním je truhlář; vyráběl nábytek.
c) podstatná jména: Lukáš, strýc, Zbyněk, let, Austrálii, farmě, ovce, dobytek, rodinu, pastvin, dům, strýc, truhlářem, nábytek, nábytku, domu, bydlišti, dílnu, dobytkářství, práce, strýci, zájmy, času
slovesa: vypravuje, žije, chová, postavil, byl, vyráběl, uměl, vyrobit si, má, je, nezbyvá.
d) Např. klokan, medvídek koala. Největší z klokanů je klokan rudý. Pohybuje se skákáním, plave.
- byla doma, velký zbytek, vaječný bílek, sbírka známek, útulný příbytek, koupit nábytek, bílá stěna, dobytčí farma, velký byt, všichni obyvatelé, nabíječka na mobil, přišel bych zítra, starobylá truhla, dřevěné bidlo, moje bydliště, přibít hřebík, dávná bitva, zbytečně neutrácej.

strana 38

- Bydlíme v Bystřici pod Hostýnem. Znáš pohádku Dlouhý, Široký a Bystrozraký? Babička pěstuje na zahrádce byliny. V horské bystrině bývá voda studená. Večer obvykle pijeme bylinkový čaj. Dědeček mi vyprávěl neobyčejný příběh. Sníh na horách byl čistě bílý.

3. Na zahrádce pěstujeme léčivé **byliny**. Naše obec má pět set **obyvatel**. Ve vajíčku je žloutek a **bílek**. Opak ke slovu černá je **bílá**. Prarodiče jsou dědeček a **babička**. Býk, kráva a tele jsou hovězí **dobytek**. Slovo podobného významu ke slovu chytrý je **bystrý**. Rozkrajování jablka je vánoční **obyčej**.

strana 39

2. velký **býk**, dlouhý **bič**, hnědá **kobyla**, město **Přibyslav**, milá **babička**, **býčí** zápasy, **luční kobylka**, **vybíhá** do kopce, **zbývají** dvě minuty, **býčí** rohy, **bílý sníh**, řemeny z **býčí kůže**, **pobízel kobylu** do klusu, **rozbil talíř**, **sušené bylinky**, **starobylý zvyk**, **přibyslavská továrna**, **kobylí mléko**, **pražská čtvrť Kobylisy**, **moravská obec Kobylí**.
3. **b)** např.: **Bylany**, **Bystrá**, **Bystřice nad Penštejnem**.

strana 42

1. **b) pomine** – stane se minulostí; **nečas** – špatné počasí, nepohoda.
2. **a)** Jana a návštěva ve mlýně **Slyšeli** jsme od místních **obyvatel**, že je tu někde starý **mlýn**. Začalo se **blýskat**, tak jsme jeli do **mlýna** autem. Bylo to **blízko**. **Přivítal** nás **mlýnář** v **bílé mlýnářské čepici**. **Ukázal** nám **mlýnici** i **mlýnské kolo**. Řekl nám, že ve **mlýně** se dá stále ještě **mlít obilí**. Potom nás **paní mlýnářka** **pozvala** na **svačinu**. V **kuchyni** jsme **viděli** i **starobylé nádobí** a **ruční dřevěný mlýnek** na kávu. **Zkusila** jsem kávu **umlít**.
- b)** Do **mlýna**. Bylo to **blízko**. **Mlýnář**. **Starobylé nádobí** a **dřevěný mlýnek**. **Umlít kávu** na **dřevěném mlýnku**.
- c) slovesa:** **slyšeli** jsme, **je**, **začalo**, **blýskat se**, **jeli** jsme, **bylo**, **přivítal**, **ukázal**, **řekl**, **dá se**, **mlít**, **pozvala**, **viděli** jsme, **zkusila** jsem, **umlít**;
- podstatná jména:** **Jana**, **návštěva**, **mlýně**, **obyvatel**, **mlýn**, **mlýna**, **autem**, **mlýnář**, **čepici**, **mlýnici**, **kolo**, **mlýně**, **obilí**, **paní**, **mlýnářka**, **svačinu**, **kuchyni**, **nádobí**, **mlýnek**, **kávu**, **kávu**.

strana 43

1. **b)** **Petr spěchá** za **Vaškem**, protože bude **končit přestávka** a **Vašek zajde** do **třídy**. **Mluvit** budou o **turnaji**.
2. **a)** **spolykal** dvě porce **dortu**, na **podzim** **padá listí**, **uplynula** další **hodina**, na **jaře** **květou lípy**, **neplýtvěj** **jídlem**, **čte** už **plynule**, **splnit slib**, **plynový sporák**, **umím** **dobře splývat**, **lízat lízátko**, **pes** je **dobrý hlídač**, **vybudovali** **plynovod**, **hovoří plyně** **anglicky**, **nemocná Eliška** se **zalyká** **kašlem**, **zkontrolovat** **plynoměr**.
- b)** **uplynula**, **plynule**, **plynový**, **plynovod**, **plynně**, **plynoměr**.
- c)** **listí**, **lípy**, **slib**, **lízat**, **lízátko**, **hlídač**, **anglicky**, **Eliška**.
3. **b)** **plyne**, **blýská se**.
- c)** **Čas plyne** jako **voda**. – **Čas plyne** stále **dopředu** jako **řeka**. **Blýská se** na **lepší časy**. – **Brzy** **nastane** **změna** k **lepšímu**.

strana 44

2. **a)** Na **rybníku** **plavou lysky**. **Kolem cesty** **rostly lísky**, ale **lískové oříšky** **nebyly zralé**. **Včera** **Magda** **jezdila** na **černém koni** s **bílou lysinkou**. **Naše kočka Líza** se **ráda lísá**. **Hráč** si **poranil lýtkový sval**. **Libor** se **smutně rozvzlykal**. **Lysá hora** je **nejvyšší vrchol** **Beskyd**.
- b)** **slovesa:** **plavou**, **rostly**, **nebyly**, **jezdila**, **lísá se**, **poranil si**, **rozvzlykal se**, **je**.
- c)** **podstatná jména:** **rybníku**, **lysky**, **cesty**, **lísky**, **oříšky**, **Magda**, **koni**, **lysinkou**, **kočka**, **Líza**, **hráč**, **sval**, **Libor**, **hora**, **vrchol**, **Beskyd**.
3. **a)** **neslyšně** se **plížil**, **venku** se **blýská**, **neplýtvěj** **časem**, **dobrý hlídač**, **jeho hlas** **byl sotva slyšet**, **kvetoucí lípa**, **poraněné lýtko**, **lískové oříšky**, **kůň** s **bílou lysinkou**, **pes** se **ke mně lísal**, **polykej** **pomalou**, **čti plynule**, **Lída** **vzlykala**, **to slibuji**, **nablýskané auto**, **už** je to **blízko**, **naučil se splývat**, **je mi to líto**, **pracuje** v **plynárně**, **nám** se **tam líbilo**.

strana 45

2. **Líbí se** mi **rohože** a **tašky** z **lýka / lýčí**. **Pračlověk líčil** **pasti** na **zvěř**. **Herec** si **před vystoupením nalíčil** **obličej**. **Tatínek** nám **vylíčil** **zajímavou příhodu** z **mládí**. Z **lýčí / lýka** **umí** **lidé vyrábět** **mnoho věcí**. **Maminka** si **před zrcadlem ráno líčil** **obličej**.
3. **a)** **nové lyže**, **splnit slib**, **plyšová hračka**, **políbil** **nevěstu**, **polykat léky**, **babiččin byt**, **lívance** s **jahodami**, **obyčejná tužka**, **rozbité okno**, **noční líják**, **hovoří plynule** **španělsky**, **lyžařské závody**, **byl** **dobře slyšet**, **kobylka** s **bílou lysinou**, **čas** **rychle plyne**, **zabil** **mouchu**, **blízký hrad**, **býložravý dobytek**, **lízátko**, **plynový vaříč**.
- b)** **políbil**, **babiččiny**, **rozbité**, **bílou**, **zabil**.
- c)** **slib**, **políbil**, **lívance**, **líják**, **blízký**, **lízátko**.

strana 46

- Kvůli sklonu zemské osy je v prosinci u nás zima a na opačné polokouli, tedy i v Austrálii, je léto.
 - Pro Jitku je důležité, že rodina bude na Vánoce spolu.

strana 48

- Také **my** vám můžeme pomoci. Nemůžeš hned **mít** všechno, co bys chtěl. Včera jsem si **myla** vlasy. Můžeš **mi** poradit s příkladem? Myslím, že v tomto případě se Jakub **mýlí**. Zítra přijede moje **milá** babička. Pomoz bratrovi po večeři **umýt** nádobí. Náš pan učitel je velmi **milý**.
- např.: Podej mi tu knihu! Nakresli mi obrázek!
- např.: My umíme vyjmenovaná slova po b a l. My dnes jedeme na výlet. My přineseme květiny. My pojedeme autobusem. My napíšeme pozvánky. My rádi čteme.

strana 49

- např.: Včela patří do kmene členovců. Její tělo se skládá ze tří hlavních částí – hlavy, hrudi a zadečku.
 - opylovač je živočich, který umožňuje opylení tím, přenáší pyl z jedné rostliny na druhou
 - encyklopedie: souhrnné zpracování jednotlivého nebo všech vědních oborů, zpravidla v abecedně uspořádaných věcných heslech; naučný slovník.
- Vláček se vlekl hlemýždím tempem. Ježek i krtek jsou hmyzožravci. Napiš mi svoji adresu. Už umím dobře plavat. Běželi jsme do kopce jako hbité **myšky**. Na stole stála mísa s ovocem. **My** zítra půjdeme do kina. To je zajímavá **myšlenka**. Princezna Lada měla **myší** kožíšek. Milan a Miloš jsou dvojčata. Míša nakreslila malé hlemýždátko.
 - Hmyzem (jsou hmyzožravci). Malé hlemýždátko. Šel velmi pomalu.

strana 50

- mýtina: vymýcené místo v lese.
- zamykat a odemykat dveře, po hádce se usmířili, vybírat **mýtné**, minulý týden, **smýkat** smyčcem po strunách, navštívili i Vysoké **Mýto**, pramínek vlasů, to je nesmysl, lesní **mýtina**, dostal na náledí **smyk**, veselý smích, zamíchat karty, **smyčcové** nástroje, neomylně ho poznal, vymýcený les, proč se mi posmíváš, **Milena** se **mýlí**
 - např.: housle, viola, basa.

strana 51

- dědečka, procházku, zámku, Litomyšli, vítr, jaro, krajem, ptáčkové, chmýří, noc, chladem, děda, oheň.
 - Bedřich Smetana.
- ochmýřené ptáče, brzy se stmívá, milé děti, **myslím** to vážně, **zamykat** klíčem, nachomýtl se tam, nepříjemný **hmyz**, letící **chmýří**, zámek v Litomyšli, rozdmýchal oheň, zlomyslný Pavel, bratr Přemysl, horský průsmyk, minulý rok, chlazená **minerálka**, **namyšlená** Miluše.
 - zlomyslný – člověk, který chce úmyslně poškodit druhého, úmyslně jinému konat zlo; **namyšlený** – člověk, který si o sobě myslí, že je lepší než ostatní, a dává to druhým najevo.
 - mydlinky**, mistr, komíník, neomylný, namíchat, přemýšlí, mince, mistička, **myšák**, minule, **myslivna**, **důmyslný**, **myšlenka**, **chmýříčka**.
 - např. Mýdlo dělá mydlinky. Mistr je titul vynikajícího sportovce.

strana 52

- A – skype, B – gesto, C – psaní SMS zprávy

strana 54

- Nevěděl, kdy už je všeho dost a má se skončit.
 - Ten, kdo je pyšný, špatně končí.
- Pýcha** (jako **vlastnost**) patří ke špatným lidským vlastnostem. Ke šípkové růži nás **píchá** (bodá) do prstů. Rádi si hrajeme na pláži **na písku** (směs kamínků). Kráve zůstaly **na pysku** (na rtu) zbytky trávy.
- V Austrálii. Z vejce. Mateřským mlékem. Plovací blány. Aby se mohl lépe pohybovat ve vodě.
 - Ptakopysk podivný. Od většiny savců se liší tím, že kladou vejce a produkují jed (mají jedovou žlázu ve ste-

henní části zadní končetiny).

strana 55

1. **b)** Savec je živočich patřící mezi obratlovce, jehož mláďata se živí mateřským mlékem.
2. **a)** Pepík píše písnička do **písanky**. **Netopýr** je savec, který vypadá jako okřídlená **myš**. Z **oplených** květů se později tvoří plody. Slepýš se **neslyšně** pohyboval trávou. Lída klopýtla a při pádu si poranila **lýtka**. Žíznivý chlapec pil a hlasitě **polykal**. Zámečník **pilníkem** opiloval část kovové trubky. **Včely** jsou nejdůležitější opylovači. U moře jsme na pláži stavěli hrady z **písku**.
b) okřídlená, opylených, pohyboval, poranila, opiloval.

strana 57

1. **b)** V USA vedoucí úředník bezpečnostní služby v určitém místě či oblasti. V USA, ve Velké Británii.
2. **b)** Sudý počet se dá **dělit** dvěma beze zbytku.
3. **a)** Není všechno zlato, co se **třpytí**. Roznesli je na **kopytech**. Nekupuj zajíce v **pytli**.
4. **a)** pískal písničku, **pyšný** člověk, malé **kopýtko**, papírový **pytel**, ocásek **slepýše**, jemný **písek**, **pilný** žák, **žlutý pyl**, ostrá **pilka**, **klopýt**l o schod, **slepil** papír lepidlem, **upiloval** zámek, **byla** **pyšná**, **zabil** komára, **zbytek** jídla, **přepychový** **příbytek**, **zaječí** **pysk**, **pitná** voda.

strana 58

2. **a)** Pykat.
3. **a)** **odpykat** si **trest**, **vytrhávat** **pýr**, **milý** dopis, **ušpiněná** písanka, **klopýtavá** **chůze**, **vypít** čaj, **velký** **pytel**, **kůň** je **lichokopytník**, **úspěšný** spisovatel, **pilný** žák, **zpytovat** svědomí, **čitelný** podpis, **třpytivý** plíšek, **radostí** **vypískl**, **včely** **opylují** květy.

strana 59

2. **pýřil** se studem, **propisovací** tužka, **pytlík** hub, **rozčepýřené** vlasy, **pyšná** dívka, **píchl** se o trn, **těžký** **pytel**, **hromádka** pilin, **pilka** k řezání větví, **načepýřený** vrabec, **klopýt**l o pařez, **záhon** zarostlý **pýřem**
3. **nepil**, **dopil**, **upil**, **ubyl**; **přibyl**, **dobyl**, **umyl**; **smyl**, **nemyl**.
4. **a)** **pilník**, houba **pýchavka**, **píšťalka**, **pytlík**, **papír**, **myšlenka**, **namydlit**, **minuta**, **slimák**, **hlemýžď**, **bitva**, **polibek**, **liška**, **zatřpytit** se, **mlynář**, **bylinka**, **písnička**, **pyšnit** se, **piliny**, **písničko**, **slabika**, **obyvatel**, **pomlít**, **obyčejně**.
b) **ten** pilník, **ta** houba, **ta** pýchavka, **ta** píšťalka, **ten** pytlík, **ten** papír, **ta** myšlenka, **ta** minuta, **ten** slimák, **ten** hlemýžď, **ta** bitva, **ten** polibek, **ta** liška, **ten** mlynář, **ta** bylinka, **ta** písnička, **ty** piliny, **to** písničko, **ta** slabika, **ten** obyvatel.
d) **slovesa**: **namydlit**, **zatřpytit** se, **pyšnit** se, **pomlít**.

strana 62

3. **a)** rychle **usíná**, **zkumavka** se **sírou**, **olomoucké** **syrečky**, **sítka** na čaj, **stavit** se u **syna**, **velký** **nanasyta**, v **houpací** síti, **synovec** Milan, **sýry** se vyrábějí v **sýrárně**, **malý** **synáček**, **vyndal** sírku z **krabíčky**, **najedl** se **dosyta** **velká** síla, **nasytit** se **sýřem**, **zasít** **obilí**
b) např.: **ementál**, **balkánský** sýr, **niva**.
c) **Synovec** je **bratrův** nebo **sestřin** syn.

strana 63

2. K výrobě zápalek se dříve používala **síra**, která jim dala i jméno. **Syrový** celer **nastrouháme** a **přidáme** do **pomazánky**. **Koupila** jsem si k **svačině** **sýrový** **chlebíček**. **Dala** bych si **kousek** **plísňového** **sýra**.
3. **sytý** – **najedený**, **usychat** – **vadnout**, **syn** – **potomek**, **deštivý** – **sychravý**, **silnice** – **vozovka**, **syrový** – **neuvařený**.

strana 64

2. **a)** **Sýkory** V České republice žije mnoho druhů **sýkor**. Nejběžnější jsou **sýkora** koňadra a **sýkora** modřinka. Oba druhy žijí často i v blízkosti lidských **obydlí** a v zimě **přilétají** ke krmítkům. **Listnaté** lesy **obývá** **sýkora** **babka**, **bažinaté** **lužní** lesy pak **sýkora** **lužní**.
c) Především **hmyzem**, dále **olejnatými** **semínky**, např. **Inu**, **slunečnice**.
3. **a)** **Sysel** **Sysel** je **hlodavec**. Nejvíce **syslů** u nás žije na **jižní** Moravě. **Hlavní** potravou jsou pro **sysla** **obilná** **zrna**.
Sýček **Sýček** je **noční** pták, **druh** **sovy**. **Sýčkové** **loví** hlavně **myši**. Dříve lidé věřili, že **sýčkově** **houkání** **přivolává** **neštěstí**. Proto dnes někdy používáme výraz: „**Nesýčkej!**“

4. **a), b)** **Sytý** hladovému nevěří. – Člověk, který nezažil nějakou situaci či nemá zkušenost, bude těžko věřit člověku, který o tom mluví. Pořád nesýčkej! – Nedívej se pořád na vše černě a tak, jako by mělo to jen špatně dopadnout! Dělá si zásoby jako **sysel**. – Člověk, který si tvoří velké zásoby různých věcí, je přirovnáván k syslovi, protože ten si před zimou tvoří tukové zásoby, aby měl odkud brát energii. Často se mylně uvádí, že si syslové tvoří na zimu zásoby potravy. Třeše se jako osika. – Jedná se o vizuální podobu člověka, kterému je zima a třeše se podobně, jako se třepotají ve větru listy stromu osiky.

strana 65

1. **b)** např.: ručičkové, digitální, sluneční.
2. V zimě **sypane** ptáčkům zrní do krmítka. Písek sejeme přes **síto**. Simona tak **sípala**, že jí nebylo rozumět. Dítě už je **syto**. Snědl jsem kus **sýra**. **Síra** je nerost žluté barvy.
3. Mlynář těžký pytel lehce zvedl, protože měl velkou **sílu**. Maminka nastrouhala na špagety tvrdý **sýr**. Jsem kluk. Pro tatínka a maminku jsem jejich **syn**. K zapálení ohně slouží **sírky**. Zelenina je nejdřívější **syrová**. Rybáři chytají ryby do **sítě**. Slovo souznačné ke slovu najedený je **syť**. Žlutý nerost je **síra**. Když rostlinu nezaléváme, tak **usychá**. Podzimní nevlídné počasí nazýváme **syhravé**.

strana 66

1. **b)** Rozhovor probíhá mezi Alenkou a Michalem cestou do školy.

strana 69

2. **a)** létá **vysoko**, ledový **vítr**, velká **vína**, dospělým **vykáme**, přijďte i **vy**, kostelní vížka, vlci **vyjí**, lesní víla, zavyl bolestí, réva **vinná**, děvčata **vijí** věnečky, bratr **Vítek**, **vy** to **víte**, **vyšší** ročník, zkušený **vinaři**, bydlíme na **vysočině**, rozlehlá **vinice**, **vysoký** komín.
- b)** vítr, vína, vížka, víla, vinná, vijí, Vítek, víte, vinaři, vinice.

strana 70

2. **a)** zvykat.
3. **a)** vesele **zavýskl**, správný **návyk**, odlehlá **víska**, lidový **zvyk**, čistá **vidlička**, osázená **vinice**, rychle **přivykl**, každodenní **povinnost**, malý **Vilém**, to je **nezvyklé**, **viklat** zubem, **výskající** děti, velký **zlozvyk**, slunce **svítí**, pohádková **víla**, kráva je **přežvýkavec**, studený **vítr**, domácí **povidla**, **rozvířil** vodu, **žvýkat** **žvýkačku**, **zbytečný** **povyk**.

strana 71

2. **a)** **Vydra říční** je vodní šelma. **Obývá** čisté řeky i potoky. Je skvělý plavec a potápěč. **Vydří** potravou jsou zejména ryby. **Výr** velký je naše největší sova. Potravou **výrů** jsou často ježci. Ježek funí, dupe, a **výr** ho proto dobře slyší. Mezi lidmi se slovo **vyžle** vžilo pro označení velmi hubeného člověka. **Víte**, co znamená, když o sobě dívka řekne: „Nejsem úplně **vyžle**, ale silná také nejsem.“?
- b)** **Obývá** čisté řeky i potoky. Je skvělý plavec a potápěč. Je to vodní šelma, živí se rybami. Častou potravou **výra** velkého jsou ježci, protože je **výr** dobře slyší. Slovo **vyžle** je název pro rasu (plemeno viszla) hubeného loveckého psa; jedná se o přenesení významu.
3. Vzdušný **vír** zvedl oblaka prachu. V zoo jsme viděli dva **výry**. Ve vodě pod mostem jsou nebezpečné **víry**. V noci v dálce houkal **výr**. **Výří** křídla mají rozpětí až 170 centimetrů. Sukně se jí při tanci jen **víří**.

strana 72

3. **vyjet**, **výlet**, **výkřik**, **vypral**, **vyhrát**, **výmysl**, **výskok**, **vyppít**, **výtah**, **vynést**, **vyletěl**.
5. **vynález**, **vítěz**, **vybíjená**, **vidlička**, **vyčistit**, **višně**, **vydělit**, **vyjet**, **výchova**, **vidět**, **vykoupat**, **vyppít**, **vyřezat**, **vysvědčení**, **vyhledat**, **víno**, **vidle**.

strana 75

2. **Přijdu brzy**. Už **brzičko** přijede teta. Teta Jana se bude **brzy** vdávat. Ještě je **zavřeno**, jsme tu **brzy**. Je to blízko, už **brzičko** tam dojdeme. **Nevyplazuj** na mě **jazyk**. **Náš pes** má **mlsný jazyček**.

strana 76

3. **b)** **jazyk** jako řeč, **mlsný jazyk**, **jazyk** – část boty, **sněhový jazyk** jako závěj, **kočičí jazyčky** čokoláda tvaru jazyků.

- c) Je vybíravý v jídle.
4. Tato ulice se **nazývá** Luční. Ivan byl unavený, **prozíval** celé dopoledne. Stále volám, ale nikdo se **neozývá**. Když se ti chce **zívát**, zakryj si ústa dlaní. **Vyzýváme** cestující, aby urychleně nastoupili do vlaku. Jirka už nad úkolem **zívá** únavou.
5. jazýček, zima, ruzyňské, cizojazyčný, brzy, zítra, zítřek, podzim, přezimovat, brzičko, neozývá se, jazykový, zívát.
6. vyhřívá, kličku, kliky, jazýčku; **řešení hádanky**: zmije.

strana 77

1. Křemílek a Vochomůrka stáli zamyšlení na zahrádce. Chtěli, aby jim **vyrostla** kytky, ale neměli semínko. Vtom uslyšeli, jak jim sluníčko radí, že jedno leží na zemi. Křemílek **vyvrtal** patou důlek, zasadil do něho semínko a navrch přiklopil čepičku, aby semínko **brzy** **vyklíčilo**. Pak mu zpívali písničku. Vtom ze země **vyrostl** kopeček, rozvalil se a ze svého podzemního **příbytku** **vykoukla** žížala.
2. kobyly, býk, hmyz, myš, hlemýžď, netopýr, slepýš, sýkora, sysel, sýček, vydra, výr.
3. a) Známa pohádka se nazývá Dlouhý, Široký a **Bystrozraký**.
b) Karkulku a babičku zachránil **myslivec**.
c) Kamarád Ferdý Mravence je brouk **Pytlík**.
d) Budulínka chtěla povozit na ocásku **liška**.
4. Na podzim **bývá** často **sychravé** počasí. Na **mýtině** jsme nasbírali plnou misku malin. Ještě **vypočítám** dva příklady a dopišu cvičení v písance. Zbyněk rád **vymýšlí** příběhy. **Výtvarná výchova** je můj oblíbený předmět.

strana 78

5. a) 1. zápisník – Č, 2. zlovyk – E, 3. výkres – S, 4. pravítko – K, 5. písanka – Ý, 6. vichřice – J, 7. obyčejný – A, 8. hbitě – Z, 9. výlet – Y, 10. zbytek – K.
b) ČESKÝ JAZYK.
6. 1. Heřmánek a divizna jsou léčivé **byliny / rostliny**. 2. Ulitu si na zádech nosí **hlemýžď**. 3. Z pampelišek létá bílé **chmýří**. 4. Měsíc následující po říjnu se nazývá **listopad**. 5. Létající savec, který loví za šera a v noci, se nazývá **netopýr**. 6. Podkovy se dávají koním na **kopyta**. 7. Roční období, kdy pouštíme draky, je **podzim**. 8. Pražské letiště se nachází ve čtvrti **Ruzyni**. 9. Slovo nadřazené ke sloům stůl, židle, skříň je **nábytek**. 10. Opak ke slovu uvařená je **syrová**.

strana 79

1. b) Ke kuřeti.
2. b) Stanoví se podle jarního úplňku (20.3.–21. 3.); připadají na první neděli po prvním jarním úplňku.
3. Březen, za kamna vlezem. – V březnu **bývá** ještě chladno, proto se ještě **zahříváme** u kamen. O svatém Tomáši bředne sníh na kaši. – Na začátku března (7. 3.) začíná tát sníh. Na svatého Řehoře čáp letí přes moře, líný sedlák, který neoře. – Dne 12. 3. (sv. Řehoře) se čápi vydávali přes moře, což předznamenávalo u nás příchod jara a čas orby pro sedláky.

5. SLOVNÍ DRUHY (Uč., str. 80–94)

strana 80

1. V (7) domku (1) ve (7) Zvonečkové (2) ulici (1) žilo (5) šestnáct (4) človíčků (1) malíčků (1). Jeden (4) malíček (1) se (3) jmenoval (5) Všeználek (1). Říkali (5) mu (3) tak (6) proto (6), že (8) toho (3), hodně (6) znal (5). Stále (6) četl (5) knihy (1). Knížky (1) u (7) něho (3) ležely (5) všude (6). Jedna (4) na (7) stole (1), druhá (4) pod (7) stolem (1), třetí (4) na (7) posteli (1), čtvrtá (4) pod (7) postelí (1). Všeználek (1) čtením (1) tuze (6) zmoudřel (5). Proto (6) ho (3) všichni (3) poslouchali (5) a (8) měli (5) ho (3) rádi (2). Nosil (5) kulaté (2) brýle (1) a (8) vypadal (5) jako (8) pan (1) profesor (1).

strana 81

1. dívka – ta dívka, osoba; kos – ten kos, zvíře; tužka – ta tužka, věc; kuře – to kuře, zvíře; muži – ten muž, osoba; ostrov – ten ostrov, věc; obloha – ta obloha, věc; stoly – ty stoly, věc; žába – ta žába, zvíře; lékař – ten lékař,

osoba; mýdlo – to mýdlo, věc; míč – ten míč, věc; ženy – ty ženy, osoba; jablka – ta jablka, věc; kořata – ta kořata, zvíře.

2. a) obecná *podstatná jména*: ráno, ulici, budík, postele, kleci, potkánka, okna, branky, domu, pan, jezevčíkem, procházku, rachocení, rolety, obchodě, paní, oknem, patře, kočka, ulici, čas, chvíli, tramvaj, škole; *vlastní podst. jm.*: Bertíka, Dvořák, Žolíkem, Jánské, Tlapka, Klárka.
b) je, zvoní, vyskočím, pozdravím, podívám (se), vychází, jdou, je, slyším, otevírá, sedí, pozoruje, mám, zazvoní, půjdeme, doveze.

strana 82

3. a) *města*: Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Pardubice; *hory*: Sněžka, Říp, Praděd, Klínovec, Ještěd, *pohoří*: Šumava, Krkonoše, Jeseníky, Beskydy; *státy*: Slovensko, Itálie, Španělsko, Kanada.
d) Polsko, Slovensko, Rakousko, Německo.
4. pes Alík, hora Sněžka, teta Dana, naše babička, kamarád Lukáš Novotný, řeka Svatka, princ Bajaja, černá kočka, trpaslík Šmudla, kůň Jurášek, město Olomouc.
5. plavat – plavání, šeptat – šepot, šeptání, smutný – smutek, poctivý – poctivost, číst – četba, čtení, nadšený – nadšení, doma – dům, zlomyslný – zlomyslnost, malovat – malba, malování, radostný – radost, chytrý – chytrost, psát – psaní
6. b) květnu, výlet, města, Šumperk, strýcem, Emilem, výlet, horu, Praděd, část, pohoří, Jeseníky, červenci, dovolenou, Chorvatska.

strana 83

1. b) dalekém – V jakém království panoval...?; moudrý – Jaký byl král?; marnivá – Jaká byla princezna?; Jaké šperky princezna nosila? – drahé; růžovém – V jakém pokoji spal...?; zlaté – Jaká byla klec?; vzácný – Jaký byl pták?; statečný – Jaký byl princ?; bílém – Na jakém koni přijel princ?; babiččiny – Čí koláče mám moc rád?; makové – Které mi chutnají nejvíc?; modrý – Který svetr?; Pavlův – Čí je to sešit?; bylinkový – Který čaj si uvařím?; tatínkův – Čí byl bratr Aleš?; sousední – Ve které ulici bydlí?
2. např.: sladká hruška, zlatý prsten, bílá kočka, dřevěný stůl, malý dům, modrá kniha, krásný zámek.
3. např.: nový svetr, hezká košile, malé boty, Jitčin šál, závodní dres, zámecká paní, makový šáteček, dědečkův župan, český porcelán, sousedův pes, ostrý nůž.
5. a) bystrá liška, léčivá bylina, přesýpací hodiny, starobylá truhla, vysoký komín, maminčin mobil, popsaný lístek, poraněné lýtko, nevděčný syn, nedělní výlet, koňské kopyto, zimní kabát, bývalá spolužačka, milá maminka.

strana 84

1. a),b) Já s **tebou** rád půjdu. – věta oznamovací; **Ta** kniha je velmi zajímavá. – ozn.; Kam jsi **to** položil? – v. tázací; Vidíš **toho** kluka? – táz.; Já jsem **to** nevěděl. – ozn.; **My se v tom** nevyznáme. – ozn.; Ať už je **tento** den za **námi**. – v. žádací – přací; Koupíme **tato** jablka. – ozn.; **Oni se** neptali. – ozn.; Nedávej sem **ty** boty. – v. žádací – rozkazovací.
2. **On** kreslí parník. Chceš **ho**? Pomůžeš mi s **ní**? **Ona** přinesla čerstvé jahody. Půjdeš odpoledne k **nim**? Odnes **ho** do skříně. Ukazuj jen na **ně**. **Oni** se dali do klusu. **Jí** je dnes devět.
1. **dva** sýry, **troje** kalhoty, **druhý** úkol, **čtvery** rukavice, **jeden** sešit, **sedmé** poschodí, **dvakrát** zapískal, **stý** návštěvník, **pětkrát** týdně, **šest** dávků.

strana 85

2. *zájmena*: ten, můj, tvoje, ty, oni; *číslovky*: šest, sto, troje, pátý, jedna, třikrát.
1. kuchař **vaří**, řidič **řídí**, malíř **maluje** / **lící**, lékař **léčí**, spisovatel **píše**, učitel **učí**, prodavač **prodává**, zedník **vyzdívá** / **staví**
2. a) pes – ten pes leží, smetanka lékařská – ta smetanka lékařská voní, auto – to auto jede, vlaštovka – ta vlaštovka letí, veverka – ta veverka skáče, psací pero – to psací pero píše, lampička – ta lampička svítí.
3. a), b) Na louce (1) za babiččíným domem (1) pobíhají (5) ovce (1). Po řece (1) plula (5) velká loď (1). Maminka (1) v obývacím pokoji (1) žehlí (5) prádlo (1). Po cestě (1) poskakuje (5) neposedné hříbě (1). Alice (1) přinesla (5) plný košík (1) třešní (1). Dalibor (1) čte (5) zajímavou knihu (1).
c) babiččíným, neposedné, obývacím, plný, velká, zajímavou.

strana 86

1. b) Co ty tady? Jdeš taky do knihovny? Tebe baví číst? A co v obchodáku?

strana 87

2. a) Neformální.
b) né, obchodáku, aha, du, pučit, jiný, jo, přečtený, neba, koukám, telku, ále, nový, ségra, tý jo, mazec

strana 88

1. **Kde?** – doma, daleko, pryč, nahoře; **kam?** – nahoru, doleva; **kdy?** – včera, ráno, potom, dříve; **jak?** – dobře, pečlivě, snadno, česky, krásně.
2. a) pilně, barevně, hlasitě, vesele, pomalu, černobíle, rychle, smutně, líně, tiše.
b) pilný × líný, barevný × černobílý, hlasitý × tichý, veselý × smutný, pomalý × rychlý.
3. Maminka se **mile** usmála. Ondřej umí **plynule** číst. Do kina půjdeme až **zítra**. Náš cíl je **blízko**. Snídám **zítra** v sedm hodin. Přiblížil se k nim naprosto **neslyšně**. Tatínek se tvářil **zamyšleně**.
4. Příslovce. **Kde?** – uvnitř, venku, nahoře; **kam?** – vzad, vpřed; **jak?** – mokro, sucho; **kdy?** – nikdy.
1. džbán; 2. řeka.

strana 89

1. a) pes – u psa, okolo psa, nad psa / nad psem, vedle psa, o psa / psovi; hnízdo – u hnízda, okolo hnízda, nad hníz- do / nad hnízdem, vedle hnízda, o hnízdo / hnízdě; stůl – u stolu, okolo stolu, nad stůl / nad stolem, vedle stolu, o stůl / stole / stolu; skříň – u skříně, okolo skříně, nad stůl / nad skříní, vedle skříně, o skříň / skříní; strom – u stro- mu, okolo stromu, nad strom / nad stromem, vedle stromu, o strom / stromě / stromu; dům – u domu, okolo domu, nad dům / nad domem, vedle domu, o dům / domě / domu.
2. a), b) Nesmysl (1) Až (8) budou (5) slepice (1) nosit (5) čepice (1), až (8) budou (5) myši (1) **od** (7) kočky (1) dostávat (5) **k** (7) svátku (1) vánočky (1), až (8) budou (5) želvy (1) závodit (5) **v** (7) běhu (1) **se** (7) lvy (1), až (8) budou (5) hrušky (1) růst (5) **na** (7) jedli (1), aby (8) se (3) veverka (1) najedly (5), až (8) budou (5) kapři (1) zpívat (5) árie (1) **o** (7) tom (3), jak (6) poletí (5) až (6) **do** (7) Tramtárie (1), a (8) **ve** (7) dne (1) bude (5) tma (1) a (8) dneska (6) bude (5) jindy (6), bude (5) mít (5) svátek (1) svatý (2) Dyndy (1).
c) Na světého Dyndy znamená nikdy, neexistující den.

strana 90

1. Eva a Kuba jsou dvojčata. Chceš k snídani kakao, **nebo** čaj? Dnes **ani** zítra nepřijdu. Do kina nešli, **protože** se musí učit. Rád bych jel na výlet, **ale** jsem nemocný. Požádal jsem tatínka, **aby** mi tu knihu koupil. Půjdeme, **jakmile** přestane pršet.
2. Budeš **vysávat**, nebo utřeš prach? Netopýr není pták, ale savec. **Sýček** i **výr** létají v noci. Rulík a **lýkovec** jsou jedovaté **byliny**. Odřel si **lýtko**, protože **klopýt**l. Přiběhl, **jakmile** **uslyšel** **výstřel**. Postavil se, aby **viděl**.
1. a) **Ať** si prší, oblohu **ať** křídí blesky. **Což** to vadí? Doma je nám hezky. **Necht** se nebe na nás mračí, my jsme v suchu, to nám stačí.
2. a), b) píseň (1), světlá (2), **necht**, brzy (6), přišel (5), do (7), splav (1), aby (8), **ať**, stůl (1), můj (3), nečitelný (2), **ano**, výkřik (1), plavecký (2), **kéž**, doplave (5), plavky (1), **ne**

strana 91

1. Hodiny dělají **tik tak**. Vlak před tunelem houká **hú**. **Bum bum**, tluče Pepík na buben. Eva **ťuky, ťuk**, zaťukala na dveře. Hrneček spadl na podlahu a **bác**, rozbil se. **Au**, to natlučené koleno bolí. **Hurá**, vyhráli jsme. **Haló**, je tu někdo?
2. Kráva bučí – **bú**. Kočka mňouká – **mňau**. Komár bzučí – **bzz**. Medvěd bručí – **brum**. Žába kuňká – **kuňk**. Kuře pípá – **píp**. Holub vrká – **vrkú**. Slepice kdáká – **kokodák**. Koza mečí – **méé**. Ovce bečí – **béé**.
3. a) citoslovce; 1. déšť; 2. píla.
b) **u** (7) chalupy, **na** (7) okapy, **z** (7) buku, **z** (7) břízy, **z** (7) ocele.
c) šeptá, hryže, hryže, má.
4. a), b) sedmá (4), auto (1), **ouvej**, dobře (6), černý (2), jezdí (5), **ťap**, voda (1), napsala (5), **hop**, otevřený (2), **fuj**, pro (7), a (8). kéž (9), **mňam**, **ach**, třikrát (4), troubí (5), vzadu (6), **ouha**, rozumně (6), **ham**, **mňau**

strana 94

1. přídavné jméno, 2. zájmeno, 3. sloveso, 4. citoslovce, 5. číslovka, 6. podstatné jméno.
- teta Klára, hora Sněžka, kůň Šemík, řeka Vltava, kocour Mikeš, kamarád Roman, město Praha.
- ty **čte** její, **běháme** za, měsíc, **skákat** dobře, **napíšeš** **přišli** čtení.
- dobry – **dobře**, pěkný – **pěkně**, pečlivý – **pečlivě**, snadný – **snadno**.
- např.: plavat – **plavání**, číst – **čtení**, létat – **létání**, učit se – **učení**.

6. PODSTATNÁ JMÉNA (Uč. str. 95–102)

strana 95

- b)** Adélka. Prohlížejí alba s fotografiemi. Oděv typický pro určitý kraj, dobu či organizaci (např. skautský kroj). Baryk. Marie; kotě.
- Podstatná jména jsou názvy **osob**, **zvířat**, **věcí**, vlastností a dějů. V jednotném čísle si na ně můžeme ukázat ukazovacími zájmeny **ten**, **ta**, **to**; v množném čísle ukazovacími zájmeny **ti**, **ty**, **ta**.
- TEN – pradědeček, tatínek, kroj, pes, rytíř; TA – kuchyně, babička, pouť, maminka, teta; TO – album, miminko, štěně, děvčátko, kotě.

strana 96

- ženský rod**: dálnici, lavici, učebnici, louce, ovcí, tabule, cihelny;
mužský rod: den, sešity, lesa, košík, hříbků, komíně, čápi;
střední rod: aut, pouzdro, sluníčku, kotě, pravítko, stádo, čísla.
- a), b)** 1. Zpěvný **ptáček (m)**, černý **fráček (m)**. Když se dá do **tance (m)**, **žížaly (ž)** jsou bez **šance (ž)**. – kos;
2. Na **podzim (m)** se **hejno (s)** sletí, v cizí **země (ž)** od nás letí. Až nastane jarní **čas (m)**... stěhovaví ptáci / vlaš-tovky.
- a), b)** léčivá bylina (**ž**), maso (**s**) z **býka (m)**, Zbyněk (**m**) odbyl svoji práci (**ž**), nabyl nové zkušenosti (**ž**), přibil několik hřebíků (**m**), myslivec (**m**) nabil pušku (**ž**), kůň (**m**) s kobyloou (**ž**), blízký mlýn (**m**), umlít obilí (**s**), mlynář (**m**) s mlynářkou (**ž**).
- a)** Z díry (**ž**) vyběhla malá **myška (ž)**. **Město (s) Litomyšl (ž)** se mi moc líbí. Z **lesa (m)** zahoukal **sýček (m)**. Nad **hlavou (ž)** nám neslyšně proletěl **netopýr (m)**. **Lupič (m)** bude za **krádež (ž)** pykat. Už vyšel **měsíc (m)** a první **hvězdy (ž)**.

strana 97

- a)** statku, strýc, koní, dům, psi, lesů, rybník, sad, syny, pracovníky, traktory, automobily, stroje.
- životná podstatná jména**: strýc, koní, psi, syny, pracovníky;
neživotná podstatná jména: statku, dům, lesů, rybník, sad, traktory, automobily, stroje.
- pes** – zvíře, ten pes – ti psi, rod mužský životný; vlak – dopravní prostředek, ten vlak – ty vlaky, rod mužský neživotný; loupežník – osoba, ten loupežník – ti loupežníci, r. m. živ.; kabát – věc, ten kabát – ty kabáty, r. m. neživ.; rok – jev, ten rok – ty roky, r. m. neživ.; kůň – zvíře, ten kůň – ti koně, r. m. živ., ale i ty koně (věc připomínající koně), r. m. neživ.; úkol – věc, ten úkol – ty úkoly, r. m. neživ.; krokodýl – zvíře, ten krokodýl – ti krokodýli, r. m. živ.; přítel – osoba, ten přítel – ti přátelé – r. m. živ.; pomeranč – věc, ten pomeranč – ty pomeranče, r. m. neživ.; sešit – věc, ten sešit – ty sešity, r. m. neživ.; učitel – osoba, ten učitel – ti učitelé, r. m. živ.
- Ivana si koupila **sešit** (neživ.). Maminka pije **čaj** (než.). Petr četl **román** (neživ.). Eva má **psa** (živ.). Děda potřebuje **šroubovák** (neživ.). Aleš dostal dárek (neživ.). Jakub nakreslil slona (živ.)

strana 98

- a)** 1. sloupec: letišti, Vojta, Anežka, Pepíček, pes, Kociánek, maminka, Pepíček, Anežka, stěně, hangáru, vchod, človíčka, chvíli, letiště; 2. *sloupec*: letadla, rodiče, kopce, děti, lidé.
b) Vojta, Anežka, Pepíček. Hangár je letištní budova či přístřeší např. pro letadla či pro jejich opravy. O letadélku Káněti.
- a), b)** žák – ten žák, ti žáci, rod m.; labuť – ta labuť, ty labutě, r. ž.; ostrov – ten ostrov, ty ostrovy, r. m.; kniha – ta kniha, ty knihy, r. ž.; děvče – to děvče, ta děvčata, r. s.; řidič – ten řidič, ti řidiči, r. m.; umyvadlo – to umyvadlo, ta umyvadla, r. s.; lampa – ta lampa, ty lampy, r. ž.; slon – ten slon, ti sloni, r. m.

3. **a), b)** pruhy – ten pruh, r. m.; koně – ten kůň, r. m.; tužky – ta tužka, r. ž.; aktovky – ta aktovka, r. ž.; vidličky – ta vidlička, r. ž.; hříbata – to hříbě, r. s.; medvědi – ten medvěd, r. m.; písně – ta píseň, r. ž.; poupata – to poupě, r. s.; počítadla – to počítadlo, r. s.; maminky – ta maminka, r. ž.; boty – ta bota, r. ž.; housata – to house, r. s.

strana 99

1. **a)** Adam, Adama, Adamovi, Adama, Adame, Adamovi, Adamem.

strana 100

3. *jednotné číslo:*

pán, (bez) pána, (k) pánovi / pánu, (pro) pána, pane, (o) pánovi / pánu, (s) pánem;
smrk, (bez) smrku, (ke) smrku, (pro) smrk, smrku, (o) smrku, (se) smrkem;
učitel, (bez) učitele, (k) učiteli / učitelovi, (pro) učitele, učiteli, (o) učiteli, (s) učitelem;
teta, (bez) tety, (k) tetě, (pro) tetu, teto, (o) tetě, (s) tetou;
vůně, (bez) vůně, (k) vůni, (pro) vůni, vůně, (o) vůni, (s) vůní;
jabloň, (bez) jabloně, (k) jabloni, (pro) jabloň, jabloni, (o) jabloni, (s) jabloní;
radost, (bez) radosti, (k) radosti, (pro) radost, radosti, (o) radosti, (s) radostí;
pole, (bez) pole, (k) poli, (pro) pole, pole, (o) poli, (s) polem;
město, (bez) města, (k) městu, (pro) město, město, (o) městě, (s) městem;
množné číslo:

páni / pánové, (bez) pánů, (k) pánům, (pro) pány, páni / pánové, (o) pánech, (s) pány;
smrky, (bez) smrků, (ke) smrkům, (pro) smrky, smrky, (o) smrcích, (se) smrky **učitelé**,
 (bez) učitelům, (k) učitelům, (pro) učitele, učitelé, (o) učitelích, (s) učiteli
tety, (bez) tet, (k) tetám, (pro) tety, tety, (o) tetách, (s) tetami;
vůně, (bez) vůní, (k) vůním, (pro) vůně, vůně, (o) vůních, (s) vůněmi;
jabloně, (bez) jabloní, (k) jabloním, (pro) jabloně, jabloně, (o) jabloních, (s) jabloněmi;
radosti, (bez) radostí, (k) radostem, (pro) radosti, radosti, (o) radostech, (s) radostmi;
pole, (bez) polí, (k) polím, (pro) pole, pole, (o) polích, (s) poli;
města, (bez) měst, (k) městům, (pro) města, města, (o) městech, (s) městy.

4. Adame! Jano! pejsku! kočička! Lukáš! Šárko! Zbyňku! spolužáku!
5. u lavice: koho? čeho? – 2. pád; pro strýčka: koho? co? – 4. pád; jahoda: kdo? co? – 1. pád; Libore! oslovujeme, voláme – 5. pád; s Danou: kým? čím? – 7. pád; pastelka: kdo? co? – 1. pád; k tabuli: komu? čemu? – 3. pád; o princezně: (o) kom? (o) čem? – 6. pád; vidím hvězdu: koho? co? – 4. pád; přítel: kdo? co? – 1. pád; za lesem: kým? čím? – 7. pád; bez čepice: koho? čeho? – 2. pád; o přestávce: (o) kom? (o) čem? – 6. pád; Davidovi: komu? čemu? – 3. pád, (o) kom? (o) čem? – 6. pád.
6. **a)** Vezmi si do ruky modrou **pastelku** (4. pád). Slunce vybarvím žlutou **pastelkou** (7. pád). **Pastelko** (5. pád), kam ses mi zatoulala? Na zemi leží něčí **pastelka** (1. pád). Mé zelené **pastelce** (3. pád) se ulomila špička. Bez červené **pastelky** (2. pád) nedokončím obrázek. Podívej se, prosím, po mé hnědé **pastelce** (6. pád).
b) červená, hnědá, modrou, zelená, žlutou.
7. **a), b), c)** Po (7) obloze (**ž., j., 6. p.**) plují (5) mraky (**m., mn., 1. p.**) – **oznam.**; Do (7) ovocného (2) salátu (**m., j., 2. p.**) nakrájela (5) maminka (**ž., j., 1. p.**) dva (4) banány (**m., mn., 4. p.**), tři (4) hrušky (**ž., mn., 4. p.**), velký (2) pomeranč (**m., j., 4. p.**) a (8) celý (2) ananas (**m., j., 4. p.**) – **oznam.**; Igor (**m., j., 1. p.**) uklízí (5) ve (7) svém (3) pokoji (**m., j., 6. p.**) rozházené (2) hračky (**ž., mn., 4. p.**) – **oznam.**; Alena (**ž., j., 1. p.**) pomáhá (5) na (7) zahrádce (**ž., j., 6. p.**) – **oznam.**; Půjčíš (5) mi (3) pastelky (**ž. mn., 4. p.**)? – **táz.**; Naskládej (5) hrnečky (**m., mn., 4. p.**) do (7) myčky (**ž., j., 2. p.**) – **žádací (rozkaz.)**; Kéž (9) bych (5) dal (5) na (7) vaše (3) rady (**ž., mn., 4. p.**) – **žádací (přáci)**; Na (7) kterou (3) polici (**ž., j., 4. p.**) patří (5) tyto (3) knihy (**ž., mn., 1. p.**)? – **táz.**

strana 101

1. **b)** houbách – ž., mn.; les – m., j.; zážrak – m., j.; vody – ž., j.; Široký (jméno postavy) – m., j.; pohádky – ž., j.; vodu – ž., j.; živočichům – m., mn.; rostlinám – ž., mn.; lese – m., j.; stromy – m., mn.; smrky – m., mn.; borovice – ž., mn.; jedle – ž., mn.; modříný – m., mn.; buky – m., mn.; duby – m., mn.; břízy – ž., mn.; lese – m., j.; jahody – ž., mn.; borůvky – ž., mn.; maliny – ž., mn.; ostružiny – ž., mn.; keře – m., mn.; trávy – ž., mn.; mechy – m., mn.; kapradiny – ž., mn.; zvířat – s., mn.; léta – s., j.; lesa – m., j.; houby – ž., mn.
c) les: kdo? co? – 1. p.; pohádky: koho? čeho? – 2. p.; živočichům: komu? čemu? – 3. p.; lese: kom? čem? – 6. p.; stromy: kdo? co? – 1. p.; smrky: kdo? co? – 1. p.; břízy: kdo? co? – 1. p.; jahody: kdo? co? – 1. p.; keře: kdo? co? – 1. p.

1. p.; zvířat: koho? čeho? – 2. p.
- d)** les – neživ., zázrak – neživ., Široký (pohádková postava) – živ., živočichům – živ., lese – neživ., stromy – ne-živ., smrky – neživ., modřiny – neživ., buky – neživ., duby – neživ., lese – neživ., keře – neživ., mechy – neživ., lesa – neživ.
- e)** houbách – houba, živočichům – živočich, rostlinám – rostlina, stromy – strom, smrky – smrk, borovice – borovice, jedle – jedle, modřiny – modřín, buky – buk, duby – dub, břízy – bříza, jahody – jahoda, borůvky – borůvka, maliny – malina, ostružiny – ostružina, keře – keř, trávy – tráva, mechy – mech, kapradiny – kapradina, zvířat – zvíře, houby – houba.
- f)** *jehličnaté stromy*: smrky, borovice, modřiny, jedle, modřín; *listnaté stromy*: břízy, buky, duby.
- g)** borůvky, (houby,) jahody, maliny, ostružiny.
- 2.** 1. Podstatná jména jsou názvy osob, zvířat, věcí, vlastností nebo dějů. Můžeme na ně ukázat zájmeny: ten, ta, to, ti, ty, ta.
2. U podstatných jmen rozeznáváme mužský, ženský a střední rod. Správně určit rod nám pomůže, když si na podstatné jméno ukážeme zájmeny ten, ta, to. Např.: mužský rod – stůl, Petr, korálek; ženský rod – Eva, židle, panenka; střední rod – sedadlo, psaní, pouzdro.
3. Životná podstatná jména jsou podstatná jména rodu mužského, která označují převážně osoby a zvířata. Např.: Pepa, kos, pes, řidič.
4. Podstatná jména mohou mít jednotné a množné číslo. Např. karta – karty, kotě – koťata, lístek – lístky.
5. Český jazyk má sedm pádů. Pádové otázky jsou pro: 1. pád kdo? co?, 2. pád koho? čeho?, 3. pád komu? čemu?, 4. pád koho? co?, 5. pád oslovujeme, voláme, 6. pád (o) kom? (o) čem?, 7. pád (s) kým? (s) čím?.
6. Když řekneme, že podstatná jména skloňujeme, tak měníme jejich tvary podle pádů.
7. U podstatných jmen již dokážeme určit pád, číslo, rod a životnost u mužského rodu.
- 3.** motýli – m. živ., adresy – ž., hřibata – s., děti – ž., rybníky – m. neživ., města – s., vesnice – ž., sešity – m. neživ., pera – s., mraky – m. neživ.
- 4.** u lesa – j., 2. p.; Jirko! – j., 5. p.; s rodiči – mn., 7. p.; Zuzanka – j., 1. p.; o Praze – j., 6. p.; do sešitu – j., 2. p.; napiš adresu – j., 4. p.; piš perem – j., 7. p.

7. SLOVESA (Uč.str. 103–114)

strana 103

- 1. a)** dělá, má, tancuje, jezdí, pracuje, hraje, vymýšlí, zpívá, jezdí, chová, vypravujeme.
- 2.** dělají ... děje.
- 4. b), c), d)** V **(7) létě (s., j., 6.)** rádi **(2) jezdíme (5)** s **(7) rodiči (m. živ., mn., 7.)** na **(7) výlety (m. neživ., mn., 4.)**. Letos **(6)** navštívíme **(5)** i **(8) město (s., j., 4.)** Litomyšl **(ž., j., 4.)**. **Musíme (5) běžet (5)** hodně **(6)** rychle **(6)**. Loni **(6) byl (5)** sychravý **(2) podzim (m. neživ., j., 1.)**. Moje **(3) babička (ž., j., 1.)** pěstuje **(5)** léčivé **(2) byliny (ž., mn., 4.)**. Na **(7) mýtině (ž., j., 6.)** se **(3) vyhřívala (5)** zmije **(ž., j., 1.)**.

strana 104

- 1. b)** zeměpisná pojmenování - New York, Londýn, Paříž - města; Himálaj - pohoří; Sahara - poušť.
- 2.** být venku – Včera jsem byl venku.; hrát si na hřišti – Včera jsem si hrál na hřišti.; nakupovat v obchodě – Včera jsem nakupoval v obchodě.; navštívit kamaráda – Včera jsem navštívil kamaráda.; pracovat na zahradě – Včera jsem pracoval na zahradě.; chytat ryby – Včera jsem chytal ryby.; uklízet pokoj – Včera jsem uklízel pokoj.; psát dopis – Včera jsem psal dopis.; jezdit na kole – Včera jsem jezdil na kole.
- 3. a), b)** Jakub četl knihu./ Jakub bude číst knihu. Seděl jsem vedle Toma./Budu sedět vedle Toma./. Lenka jezdila na kole./Lenka bude jezdit na kole. Listí na podzim opadalo./Listí na podzim opadá. Pekli jsme koláče./Budeme péct koláče. Na louce se páslo stádo ovcí./ Na louce se bude pást stádo ovcí

strana 105

- 2.** 2. os., č. j. – ty **čteš**, 3. os., č. j. – on (ona, ono) **čte**; 1. os., č. mn. – my **čteme**, 2. os., č. mn. – vy **čtete**, 3. os., č. mn. – oni (ony, ona) **čtou**.
- 3.** já vysávám – 1. os., č. j., ty spěcháš – 2. os., č. j., on cvičí – 3. os., č. j., my slyšíme – 1. os., č. mn., vy klopýtáte

– 2. os., č. mn., oni vypravují – 3. os., č. mn.

4. ty sedíš – 2. os., č. j., vy píšete – 2. os., č. mn., on (ona, ono) cestuje – 3. os., č. j., vy letíte – 2. os., č. mn., on (ona, ono) plave – 3. os., č. j., já vařím – 1. os., č. j., já kupuji – 1. os., č. j., ty počítáš – 2. os., č. j.

strana 106

6. a) ona utírá – os. 3., č. j., čas přít.; on píše – os. 3., č. j., čas přít.; já budu hrát – os. 1., č. j., čas bud.; oni kreslí – os. 3., č. mn., čas přít.; vy napište – os. 2., č. mn., čas přít. (žáci neznají vid. dokonavý a nedokonavý); my jsme nacvičovali – os. 1., č. mn., čas min.; oni budou nakupovat – os. 3., č. mn., čas bud.
b) Píše domácí úkol. Iveta. Budou nakupovat. Kreslí zážitky z výletu.

strana 107

7. Jana bruslí. Lukáš sází rajčata. Iva spí. Petra lepí / vyrábí papírový řetěz.
8. a), b), c) Na jaře s sebou nosím (1. os., č. j.) raději deštník (r. m. neživ., č. j., 4. p.) Jakub (r. m. živ., č. j., 1. p.) vozí (3. os., č. j.) v kočárku (r. m. neživ., č. j., 6. p.) malou sestru (r. ž., č. j., 4. p.) Zahradník (r. m. živ., č. j., 1. p.) sází (3. os., č. j.) sazenice (r. ž., č. mn., 4. p.) salátu (r. m. neživ., č. j., 2. p.). V tělocvičce (r. m. neživ., č. j., 6. p.) si házíme (1. os., č. mn.) s míčem (r. m. neživ., č. j., 7. p.). Oni nás o to už hodně dlouho prosí (3. os., č. mn.). Koupíš (2. os., č. j.) mi čokoládu (r. ž., č. j., 4. p.)? a) – V koncovkách slovesných tvarů v čase přítomném píšeme vždy -í.
9. Já jsem dnes na výletě v Praze. – **My jsme dnes na výletě v Praze.** Ty jsi nejrychlejší běžec. – **Vy jste nejrychlejší běžci.** Žáci jsou v tělocvičce. – **Žák je v tělocvičce.** My jsme dobří plavci. – **Já jsem dobrý plavec.**

strana 109

2. a) těší se – 3. os., č. j., čas přít.; jde – 3. os., č. j., čas přít.; přistálo – 3. os., č. j., čas min.; navštívili jsme – 1. os., č. mn., čas min.; posadil se – 3. os., č. j., čas min.; budeme pracovat – 1. os., č. mn., čas bud.; prohlíží si – 3. os., č. j., čas přít.; byli jsme – 1. os., č. mn., čas min.
b) těší se, posadil se, prohlíží si.
3. a) Pobízí (koncovka sloves. tvaru v čase přít.) mě, ať se snažím jít rychleji. Zmýlil (příbuzné s vyjm. slovem) jsem se. Prosíme (koncovka sloves. tvaru v čase přít.), abyste (příbuzné s vyjm. slovem) zamýkali (vyjm. slovo) dveře. Dozvíme (koncovka sloves. tvaru v čase přít.) se **výsledek** (předpona vý-) už zítra (není vyjmen. slovo ani s ním příbuzné)? Babička trpí (koncovka sloves. tvaru v čase přít.) bolestmi zad. Dům se staví (koncovka sloves. tvaru v čase přít.) obvykle (příbuzné s vyjm. slovem) několik let. Dnes budeme **umývat** (příbuzné s vyjm. slovem) okna. Nevíme (koncovka sloves. tvaru v čase přít.), jestli se vrátíme do oběda. Chlubí (koncovka sloves. tvaru v čase přít.) se často? Přemýšlej (příbuzné s vyjm. slovem) o tom.
b) se snažím, zmýlil se, dozvíme se, staví se, vrátíme se, chlubí se.
4. a) Když se dva perou, třetí se směje. – Když se dva zabývají sporem, který mezi sebou vedou, třetí může na jejich úkor využít jejich zaneprázdněnosti a získat i to, oč se právě ti dva přou, a tak se pak i smát. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. – Všechny činy mají své následky; většinou se myslí na následky špatných věcí. To, co člověk jinému dělá, stejné se mu pak vrátí. Jak si kdo ustele, tak si lehne. – Každému se daří v životě tak, jak se o své potřeby sám postará.
b) perou se, směje se, volá se, ozývá se, ustele si, lehne si.

strana 110

2. a) svítat, svítit, těšit (se), zpívat, vstávat, užít (si), vařit, koupat, plavat, odvážit (se).
b) neděle – 1. p., č. j., r. ž.; slunce – 1. p., č. j., r. s.; den – 4. p., č. j., r. m. (neživ.); ptáci – 1. p., č. mn., r. m. (živ.); den – 4. p., č. j., r. m. (neživ.); maminka – 1. p., č. j., r. ž.; oběd – 6. p., č. j., r. m. (neživ.); hloubky – 2. p., č. j., r. ž.
c) příslovce; *další příslovce*: pořádně, dobře.
3. a) ležíš, spíme, čte, plavete, kreslí, plave, přemýšlíš, píšu.

strana 111

1. a) chystá (se) – 3. os., č. j., čas přít.; jet – infinitiv; chystá (se) – 3. os., č. j., čas přít.; pobýt – infinitiv; představovala (si) – 3. os., č. j., čas min.; zažije – 3. os., č. j., čas bud. (přít. / bud. – žáci neznají vid. dokonavý a nedok.); zavřely (se) – 3. os., č. mn., čas min.; vplížil (se) – 3. os., č. j., čas min.; sedí – 3. os., č. j., čas přít.; začíná – 3. os., č. j., čas přít.;

omývají – 3. os., č. mn., čas přít.; rostou – 3. os., č. mn., čas přít.; připlouvají – 3. os., č. mn., čas přít.; volají – 3. os., č. mn., čas přít.; neslyším – 1. os., č. j., čas přít.; volá – 3. os., č. j., čas přít.; přibíhá – 3. os., č. j., čas přít.; ptá (se) – 3. os., č. j., čas přít.; zdálo (se) – 3. os., č. j., čas min.

b) infinitiv; v textu: jet, pobýt.

c) rostou – rostly, připlouvají – připlouvali, volají – volali, volá – volala, přibíhá – přibíhala, ptá se – ptala se.

d) sedí – bude sedět, začíná – bude začínat, omývají – budou omývat.

1. Slovesa vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají nebo co se s nimi děje. Osobu, číslo, čas.
2. Rozeznáváme tři osoby čísla jednotného a množného za pomoci zájmen, např.: (já) mluvím, (ty) mluvíš.
3. Jednotné číslo – např. leze, množné číslo – např. štekají.
4. Čas minulý vyjadřuje děj, který proběhl (mluvil jsem); čas přítomný – děj, který probíhá (mluví), čas budoucí – děj, který teprve proběhne (budu mluvit). 5
3. budu jezdit – 1. os., č. j., čas bud.; malujete – 2. os., č. mn., čas přít.; budou číst – 3. os., č. mn., čas bud.; zpívala – 3., os., č. j., čas min.; plaval jsi – 2. os., č. j., čas min.; budeme spát – 1. os., č. mn., čas bud.; jsem – 1. os., č. j., čas přít.

strana 112

1. např.: babička, pes, kolo.
2. např.: jít, číst, kreslit.
3. jablka – s., sešity – m., tužky – ž., smích – m., štěňata – s., zahrady – ž., radost – ž., čtení – s.
4. 1. pád – talíř, 2. pád – bez čepice, 3. pád – k tabuli, 4. pád – pro dědu, 5. pád – Jirko!, 6. pád – o prázdninách, 7. pád – s máslem.
5. **ty** – spíš – 2. os., **my** – jdeme – 2. os., **já** – hrál jsem – 1. os., **ona** – přišla – 3. os., **ty** – píšeš – 2. os., **oni** (ony, ona) – budou číst – 3. os.

strana 113

6. vypravuje – přít., budu jíst – bud., dívá se – přít., snídala – min., připlula – min., píšou – přít., čteme – přít., bude se mýt – bud.
7. čteme – **číst**, plakala – **plakat**, uviděl – **uvidět**, umývá se – **umývat se**, koupí si – **koupit si**.
8. stavějí si, používají se, staví se, vyskytují se.
9. stříhá – 3. os., č. j., čas přít.; umyly (si) – 3. os., č. mn., čas min.; budeme chodit – 1. os., č. mn., čas bud.; píšete – 2. os., č. mn., čas přít.; sbíral jsem – 1. os., č. j., čas min.

8. VĚTA JEDNODUCHÁ A SOUVĚTÍ (Uč. str. 115 - 122)

strana 115

1. **b)** vaří, přijde, bude, chce, překvapit, udělá, našla, zapsala, vypravili, připravila, může, pustit.
c) z 9 větných celků.
2. **a)** Tatínek **zavezl** auto do garáže. Pes **vyběhl** z boudy. Na podzim vlaštovky **odlétají** na jih. Na hřišti **si hrají** děti.
V noci **svítí** měsíc. Krejčí **šije** šaty. Zmije **se vyhřívala** na sluníčku. Jakub **pomohl** kamarádovi s příkladem.
Paní učitelka **psala** s dětmi diktát.

strana 116

4. **a)** V kleci na bidýlku sedí papoušek. Po dvoře poskakuje neposedné kůzle. V oříšku byly růžové šaty se závojem.
b) V oříšku byly růžové šaty se závojem. – z pohádky O Popelce (z filmu Tři oříšky pro Popelku).
5. **věta oznamovací**: Jirka jde dnes do školy pěšky. / Dnes jde Jirka do školy pěšky.
věta žádací (rozkazovací): Obtáhni velká písmena zelenou pastelkou./!
věta tázací: Půjdeš si s námi zahrát fotbal?
věta žádací (přací): Kéž bych dostal z diktátu jedničku./!

strana 117

1. **b)** Sportuje. Rodiče, v první třídě. Jánský. Zejména krátkým běhům a skoku do dálky. Tuto sobotu do Zlína.
c), d), e), f) Lukáš rád **sportuje** | a ze všeho nejraději **běhá**. – **S, 2** Již v první třídě ho rodiče **přihlásili** do atletického oddílu, | kde malé sportovce **trénuje** pan Jánský, | který to s dětmi opravdu **umí**.
– **S, 3** Lukáš se hned od začátku velmi **snažil**. – **VJ, 1** **Věnuje** se zejména krátkým běhům a skoku do

dálky. – **VJ, 1** Nyní už **patří** k nejlepším ve své kategorii. – **VJ, 1** **Těší** se na každé závody, | protože téměř vždy **získá** nějakou medaili. – **S, 2**
Tuto sobotu **jedou** s oddílem do Zlína | a Lukáš **věří**, | že opět **uspěje**. – **S, 3.**

strana 118

2. **a), b)** 1. větný celek: odcházejí, VJ; 2. těší (se), VJ; 3. nastupují, VJ; 4. seznámí, pozdraví (se), S – 2 věty; 5. začíná, VJ; 6. následuje, VJ; 7. mají, trénují, S – 2 věty; 8. soutěží, vydrží, S – 2 věty; 9. následují, VJ; 10. ubíhá, blíží (se), oznámí, končí – 4 věty, S.
c) Do tělocvičny na hodinu TV. Do dvojřadu. Seznámí děti s průběhem hodiny. Rozcvičkou. Švihadla. Kdo vydrží nejdéle skákat snožmo přes švihadlo bez chyby.
3. **a)** Co je to? – VJ; Hází se to, střílí se to. – S; Kope se to, nejlí se to. – S; Má to duši a nemá to uši. – S; Dobře se to kutálí. – VJ; Jen aby s tím naši kluci vždycky vyhráli. – VJ.
b) míč.
4. Např. Když ráno vstanu, spěchám (snažím se)j, abych byl brzy ve škole. První hodinu máme matematiku, na kterou se těším. Odpoledne půjdu na hřiště nebo ke kamarádovi. Když přijdu domů, uklidím si pokojíček. Večer si budu číst a sestra bude pomáhat mamince.

strana 120

1. **a)** 1. **a**, 2. **nebo**, 3. **a**, 4. **že**, 5. **a**, 6. **že**.
b) Hrát si s Pipi. Chtějí, aby s nimi chodila do školy. Pipi Dlouhá punčocha od Astrid Lindgrenové.

strana 121

2. **a)** Jana se probudila se a dívá se... – **věty**; Musí vstát... – **věty**; Navštíví dnes... – **slova**; Je půl... – **věty**; Obouvá si... – **věty**; Není u postele... – **slova**; Jana si kleká... – **věty**; Už vidí... – **slova**.
3. **a)** Pavel a Dana jdou do školy. – **slova**; Pavel vesele poskakuje a líčí Daně zážitky z víkendu – **věty**; Dana neviděla svého kamaráda v sobotu ani v neděli. – **slova**; Pavel byl na výpravě se skautským oddílem a tam si s sebou mobil nebere. – **věty**; Vedoucí pro ně vždy připraví úžasné hry nebo je učí nové zajímavé věci. – **věty**; Pavel už například sám postaví stan a připraví dřevo na oheň. – **věty**.
b) Skaut je příslušník organizace Skaut, která je zaměřená na výchovu mládeže v přírodě.
4. **a), b)** Zelenými meči vzhůru se prosekává. – VJ; Když není, koza mečí a hlady bučí kráva. – S; Kamarádí se s rosou a nesnáší se s kosou. – S.
c) tráva.

strana 122

1. **a)** protože – *obr. dort*; **b)** ale – *obr. pero*; **c)** nebo – *obr. kniha*.
2. Maminka peče dort. Zítra má můj bratr narozeniny./Musím napsat domácí úkol. Nemůžu najít pero./Odpoledne si budu číst. Půjdu navštívit kamaráda.
3. Venku se ochladilo, **a tak si Jáchym oblékl bundu**. Petr snědl tři chleby, **protože měl veliký hlad**. Můžeš jít s kamarádem ven, **kdvz si uklidíš nepořádek v pokoji**. Pavel si chtěl koupit míč, **ale neměl dost peněz**.

9. ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ S VÍLOU (Uč.str. 123 - 124)

strana 123

1. Do naší třídy **přibyl** nový žák. Hynek **přibil** uvolněné prkno. Chci **být** lékařem. Hodiny začaly **bít**. Eva si **vila** z pampelišek věneček. Naše Asta celou noc **vyla**. Žíznlivý Jírka hltavě **pil**. Včely přenášejí **pyl** z květu na květ. Slyšeli jsme v noci z lesa **výří** houkání. Nehoňte se, **víří** se prach. V pavoučí **síti** uvízla moucha. Nepřidáme si, děkujeme, již jsme **syti**.
2. tulipán, půlka, ucho, úterý, domů, růže, únor, jahůdky, pět týdnů, úžasný.
3. město Brno, řeka Vltava, víla Amálka, stát Slovensko, pohoří Beskydy, hora Říp.
4. **p/b:** klubko vlny, klíče v kapse, dva chlapi, pět ryb, čerstvý chléb;
t/d: sladká kaše, kakaové oplatky, dobrý oběd, dřevěný plot, zralý plod;
s/z: maluje obrázky, malá Terežka, karnevalová maska, dva kousky dortu, úzká cesta;
f/v: spící lev, známý fotograf, rychle se oprav, přilétly vlaštovky;
ch/h: síť hrách, mám strach, ovocný tvaroh, padá sníh, veselý smích.

5. a) Jakub a Kryštof jsou bratři. – VJ; Eva si bere telefon a volá mamince. – S; Pojedeme na kole, nebo půjdeme pěšky? – S; Mám si vzít sandály, nebo tenisky? – VJ; Můj dědeček pěstuje na zahradě jabloně i hrušně. – VJ; Jdeme na hřiště a vy můžete jít s námi. – S.
b) a – spojka, volá – sloveso, na – předložka, pěšky – příslovce, vy – zájmeno.
6. pilný × **líný**, tenký × **silný (tlustý)**, malý × **velký**, světlo × **tma**, teplo × **zima**, stoupat × **klesat**, brzy × **pozdě**, dát × **vzít (brát)**.
7. např.: 1. letět 2. letadlo 3. letenka 4. letecký 5. letuška.
8. např.: chlapec || kluk, hezká || pěkná, matka || máma, holka || děvče, běžet || utíkat, otec || táta, pořád || stále, koukal se || díval se.
9. *dvě částice*: kéž, ať;
tři citoslovce: haf, cink, buch.